

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. VII. An, & qualiter rescindatur sententia propter instrumenta noviter
reperta?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

testibus corruptis; prout communiter etiam contingit in Testium conspiratione.

2542. Quæstio est 3, an in dato casu rescissio talis sententiæ unice fieri debeat per restitutionem? Resp. si probata sit deponitionum falsitas cum corruptione testium, non videri dubitandum, de nullitate sententiæ; quod enim innitur falso, falsum est; sicut, si constet de falsitate instrumentorum, quibus sententia innitebatur. *Principalibus enim constitutionibus manifeste cavetur, ut si res judicata esset ex falsis instrumentis, si postea falsa inveniatur, nec rei judicate præscriptionem* (intellige exceptionem) opponi, *Modestinus respondit, ob hoc quod per errorem solutio facta est, vel cautio de solvendo interposita proponitur ex his instrumentis, quæ nunc falsa dicuntur, præscriptioni locum non esse;* sic enim habetur L. 11. ff. de except.

2543. Advertendum tamen, quando in dicta L. 11. dicitur, si sententia ex falsis instrumentis deprehenditur, nec rei judicate exceptionem illi competere, id non procedere indefinite, ut nunquam transeat in rem judicatam sententia ex falsis deponitionibus, instrumentis, aut probationibus lata; hoc enim fallit, ut dicemus infra; sed solum, quando lata est, ex dolosis probationibus, per testes, vel instrumenta corrupta; nam de hoc casu procedit citata L. 11. etiam ex L. 2. C. si ex falsis, ibi: *qui non provocaverunt, si instrumentis falsis se victos esse probare possunt, cum de crimine docuerint, ex integro de causa audiuntur, ex quibus habetur, quod non quælibet probationum falsitas vitiet sententiam, ut transire nequeat in rem judicatam.*

¶ VII.

An, & qualiter rescindatur sententia propter instrumenta noviter reperta?

2544. **R**esp. plures extare leges, quibus in negotiis privatorum, propter nova instrumenta reperta, hæc rescissio regulariter negatur, licet aliàs sint antiqua? primo enim L. 33. ff. h. t. dicitur, quod Imperatores Antoninus, & Verus, rescripserint, *quamquam sub obtentu novorum*
Tom. II.

instrumentorum restitui negotia minime oporteat; tamen in negotio publico, ex causa permittere se hujusmodi instrumentis uti; & L. 4. C. eod. ibi: sub specie novorum instrumentorum, postea repertorum, res judicatas restaurari exemplo, grave est. Rationem reddit Zoësius in *Annotat. ad tit. 50. L. 7. Cod.* quia pro sententia Judicis in c. *bona n. 7. de Elect.* siquidem ea semper justa, & legitima præsumitur, donec probetur contrarium c. *non inter 13. de re judic. c. in presentia. 6. de renunc.* & hoc tam quoad processum, quam quoad justitiam; nec propterea debet esse Judex facilis audiendo partem contra illam; *Imol. in c. tenor col. 2. vers. advertendum; & in e. lator. col. 5. n. 5. & Felinus ibi n. 6. col. 4. vers. quanta declaratio, de re judic. Brunell. in tract. de Sponsal. & matrim. concl. 35 n. 15. limit. 11.*

Advertendum autem intelligi, de sententia, *quæ in rem judicatam transiit.* L. *Herennius 63. §. 1. ff. de Evict. L. 2. C. de Offic. civil. jud. cap. Pisanis 19. de restit. spoliat. c. sicut. 16. in fin. de re judic. Alciatus regul. 3. præsumpt. 9. Duenn. reg. 189. n. 112.* Præsupponit enim omniniter, ac solenniter in judicio esse acta, & celebrata. Et ideo sententia in causa matrimoniali, lata contra matrimonium, rescinditur ob instrumenta postea reperta pro matrimonio; quia nunquam transit in rem judicatam, sed perpetuo contra eam opponi potest. *arg. c. 7. de sent. & re judic. ibi. Nolentes itaque matrimonia, canonice contracta, levitate quadam dissolvi, mandamus, quatenus si vobis constiterit, eos per judicium Ecclesie non fuisse legitime separatos, Ecclesiamque deceptam, ipsos faciat sicut Virum & Uxorem in simul manere.*

Dixi i. regulariter non rescindi sententiam, propter instrumenta antiqua, noviter reperta; quia id fallit in quibusdam casibus. 1. in causa matrimoniali, juxta *num. præcedent.* 2. si per instrumentum, noviter inventum, doceatur, jam prius in tali causa latam esse sententiam modernæ contrariam, ut dicitur L. 1. C. quando provocare non est necesse, ibi: *latam sententiam dictis, quam ideo vires non habere contenditis, quod contra res prius judicatas, à quibus provocatum*

catum non est, lata sit; cujus rei probationem si promptam habetis, etiam citra provocationis adminiculum, quod ita pronuntiatum est, sententia auctoritatem nunc obtinebit.

2547. Tertio fallit in casu sententiæ latae prætextu juramenti præstiti, ac à Judice sive Actori, sive Reo delati in supplementum probationis; ratio sumitur ex L. 31. ff. de Jurejurand. ibi: *Admonendi sumus, interdum, etiam post jusjurandum exactum, permitti constitutionibus Principum ex integro causam agere, si quis nova instrumenta se reperisse dicat, quibus nunc solis usus sit. Quod si aliàs, inter ipsos, Jurejurando transactum sit negotium, non conceditur, eandem causam retractare.*

Dices: si sententia lata, fundata in juramento, supplente vicem probationis, per instrumenta nova rescindi potest; etiam poterit transactio jurata; at hæc non potest, ut apertè constat ex textu in priori numero; ergo Maj. pat. quia vis juramenti utrobique eadem est. Sed N. sequelam. Vis juramenti sine dubio semper eadem est; sed non semper tribuitur ei idem juris effectus, qui juramento non inest ex natura rei, sed dispositione juris humani. Quando enim juramentum supplet defectum probationis, sententiã procedit ex præsumptione rei, sic se habentis, prout juratum; quæ præsumptio cedere debet veritati compertæ per instrumenta noviter inventa. 2. quia probatio solum privilegiata (qualis est, quæ habetur ex juramento defectum probationis supplente) non habet idem robur, ac probatio fundata in medio, quod probat jure communi, qualis est probatio desumpta ex fide instrumentorum.

2548. Quarto fallit, si probetur dolo Adversarij intercidisse instrumenta, ut primum nunc reperiri potuerint, & jam producantur; id, quod etiam videtur, saltem ex æquitate concedendum, si producantur post sententiam nova instrumenta, prius revera non reperibilia citra culpam tunc non producentis; quo casu valdè consultum est, coram Judice protestari de defectu instrumentorum, nunc non reperibilia, reservando sibi, cum ejus venia, jus, reperta producendi. Ratio autem primæ partis est; quia, si sententia processit ex defectu instrumentorum, quæ

parti, dolo colligantis, subducta sunt, fraus & dolus, etiam legitime probatus, illi patrocinaretur, contra juris æquitatem.

Dixi 2. in causis privatorum. Nam sententia lata contra Rempublicam vel in negotio publico, retractari potest per instrumenta noviter reperta, causã tamen prius cognitã; constat ex L. 35. quam retulimus n. 2544. ibi: *tamen in negotio publico ex causa permittere se, hujusmodi instrumentis uti*; intelligitur autem hoc loco nomine negotij publici, quod ad filicum, & civitatem pertinet; dixi causã cognitã, faciendam tunc rescissionem; quæ causæ cognitio in eo stat, ut sciatur lapsus termini, intra quem rescissio sententiæ per restitutionem fieri permittitur, nimirum hodierno jure, intra quadriennium.

Idem censent aliqui, saltem ex æquitate, etiam in casu, quo aliqui ex probabili ignorantia non producerunt instrumenta, noviter reperta; id, quod affirmant Johannes Andreas, & Panormitanus; cum revera durum sit cogi causã in se justæ æturam tolerare per sententiam Judicis, ubi error, quo etiam inculpate admissio nititur pronuntiatio Judicis, ostendi potest legitimis documentis, irreprehensibili ignorantia prius non productis. Et quamvis Fachinæus l. 1. Controvers. c. 51. id neget ex cit. L. 35. ibi: *quamquam sub obtento novorum instrumentorum restitui negotia minime oporteat. & L. 4. C. de re judicat. ibi: sub specie novorum instrumentorum, postea repertorum, res judicatas restaurari exemplo grave est*: si tamen advertatur ad verba in textu negante, videtur colligi prohibitionem solum procedere, quando id contingeret sub obtento, vel sub specie novorum instrumentorum; cui non videtur locus, probata, vel ostensa veritate.

ARTICULUS II.

De reliquis ad sententiam Judicis pertinentibus.

ET si supra dixerimus, sententiam in genere dividi in definitivam, & interlocutoriam, quæ etiam dicitur interlocutio, & improprie, sententia nomine venit,